

Zarządu Związku Miast Polskich przyjął stanowisko w sprawie przepisów dotyczących tworzenia, znoszenia, łączenia i zmiany granic gmin.

Przypomina w nim, że te, które obecnie obowiązują, nie uwzględniają w żadnym stopniu wymogów zintegrowanego prowadzenia polityki rozwoju, opisanego w strategicznych dokumentach rządowych (SOR, KSRR) i znajdującego odzwierciedlenie w ostatnich zmianach ustawowych.

W swoim stanowisku Związek dostrzega potrzebę systemowych zmian w obowiązujących przepisach prawa. W kilku punktach wymienia zasady tych zmian:

- zasadniczym kryterium podejmowania decyzji w sprawach zmiany granic, którego nie ma w obecnych przepisach, powinny być – zgodnie z Konstytucją – uwarunkowania zrównoważonego rozwoju;
- zasadnicze znaczenie w procesie konsultacji społecznych powinna mieć opinia mieszkańców obszaru, którego dotyczy projektowana zmiana granic;
- w procesie opiniowania projektowanych zmian granic społeczności lokalnych powinien uczestniczyć samorząd województwa;
- trzeba określić zasady kontynuacji spraw prowadzonych na obszarze objętym zmianą granic, na przykład w sposób zaproponowany w projekcie Związku Gmin Wiejskich RP;
- zmiany granic administracyjnych, które są uzgodnione i pozytywnie zaopiniowane przez uprawnione organy, mogą być dokonywane w każdym czasie, to znaczy w praktyce raz do roku – tak, by mogły być uwzględnione w budżetach jednostek, których dotyczą; jedyne ograniczenie w tym zakresie mogłoby dotyczyć zmian, które powodują konieczność przeprowadzenia wyborów uzupełniających do organu stanowiącego; takie zmiany powinny być dokonywane w ostatnim roku kadencji, by ich skutki mogły być uwzględnione w wyborach na nową kadencję;
- decyzja Rady Ministrów w tym zakresie – podobnie jak wiele innych, dotyczących konkretnych jednostek samorządu terytorialnego – powinna podlegać kontroli sądów administracyjnych, zgodnie z postanowieniem sygnalizacyjnym Trybunału Konstytucyjnego S1/19 z dnia 12 czerwca 2019 r.

Jednocześnie Zarząd Związku Miast Polskich przypomina specyficzną sytuację miast sztucznie administracyjnie oddzielonych od swego otoczenia, bardzo często ściśle wzdłuż linii zabudowy miejskiej, jaka istniała w dniu podejmowania decyzji o przebiegu granic, kilkadziesiąt lat temu. Wiele z tych zmian przeprowadzono pochopnie, w roku 1990. Dotyczy to szczególnie niektórych dużych miast, a także większości miast otoczonych przez tzw. gminy obwarzankowe, najczęściej mające siedziby w tych miastach i korzystające z ich infrastruktury. Konieczność weryfikacji tamtych zmian dostrzegają eksperci, w tym uczestniczący w pracach nad Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (np. prof. Przemysław Śleszyński).

Ponadto Zarząd ZMP uważa, że metodą niedostatecznie wykorzystaną do korekty podziału administracyjnego jest łączenie gmin, przeprowadzane na wniosek zainteresowanych jednostek. Z doświadczeń innych państw wynika, że warunkiem powodzenia takiego procesu jest stworzenie silnych zachęt, które zmotywują lokalne społeczności do takich decyzji (zachęty finansowe – Niemcy, albo kompetencyjne – Francja). Obecnie obowiązująca zachęta w Polsce (dodatkowe 5% udziału w PIT przez 5 lat) jest niewystarczająca.

Źródło: ZMP